

IDENTIFIKAČNÉ ČÍSLO

SÚŤAŽ NÁMESTIE SLOBODY – TEXTOVÁ ČASŤ

ARCHITEKTONICKÉ STVÁRNENIE

Základnou myšlienkou od počiatku návrhu bolo zachovanie identity námestia a mentálnej mapy obyvateľov Bratislavy, nakoľko tento veľkolepý priestor tvorí významnú dominantu celého urbanistického poňatia mesta. Jasnou definíciou návrhu bolo preniesť urbanistické a kompozičné myšlienky architektov Virgila Droppu, Juraja Hovorku a Juraja Hlavicu, ktoré vznikli v 80. rokoch minulého storočia do súčasnej doby a vytvoriť tak priestor, ktorý rozpráva príbeh slobody. Návrh vytvára aktívny priestor, vracia mu naspäť život a dynamiku a možno i aktivity, ktorým slúžil v dobe, keď bol známy ako Firšnál. Základnou kompozičnou jednotkou návrhu je človek, ktorý humanizuje monumentálne stavby. Človek, ktorý sa v priestore slobodne pohybuje bez prekážok. V návrhu pracujeme s voľnou plochou, ktorá sa stáva pozvánkou pre ľudí, ktorý ju naplnia svojou prítomnosťou a súčasne je symbolom slobody.

Z pôvodného stavu prenášame motív rozohraného kruhu, ktorý utvára celý centrálny priestor námestia. Súčasný priestor fontány, ohraničený bariérou oporného múru, sme navrhli v jednej úrovni a rozšírili tak, aby vytvoril plochu skutočného dláždeného námestia s priemerom 60 metrov, so zachovanou centrálnou dominantou lipového kvetu. Námestie v navrhovanom prevedení ponúka variabilné využitie. Vodný prvok z neho robí osviežujúcu plochu pre hry, kde sa hlavné cesty "vznášajú nad vodou". V prípade, že je vodný prvok vypnutý, stáva sa námestie kompaktným priestorom na zhromažďovanie a usporiadanie rôznych typov akcií, od rečníckych diskusií, cez koncerty až po vianočné trhy usporiadané po obvode kruhu. Trávnatý kruh s malými skupinami stromov obkolesujúci námestie umožňuje pobyt a hry na trávniku. Druhom navrhovaným na dosadenie k už existujúcim stromom v tomto priestore je lipa - *Tilia cordata* či *platyphyllos*. Celý otvorený centrálny priestor lemuje kruhová promenáda, rozširujúca sa v hornej časti svahu, kde je pomocou lavičiek vybudovaný amfiteáter. V tejto časti je navrhovaná výrazná modelácia terénu pomyselným podvihnutím rohu trávniku, čím vzniká priestor na osadenie reštauračného objektu a informačného centra. Hranice spomínanej terénnej modelácie sú striktne ohraničené už navrhnutými komunikačnými trasami. Celý okruh je lemovaný pôvodnou stromovou vegetáciou. Návrh, od počiatku jasne daný geometriou kružníc a línií, sme odľahčili organickou líniou – záhonu bylín vlniacou sa popod stromy okolo celého námestia. Tento tvar v ploche za kaviarňou prechádza sčasti do detského ihriska s pryžovým povrchom, ktorého dominantou je zvlnená konštrukcia so sieťou a hojdačkami.

Budovy, ktoré hmotou definujú priestor námestia, sú jeho absolútnou súčasťou. Návštevníci týchto významných inštitúcií sú vďaka navrhovaným nástupným plochám vtiahnutí do centrálného priestoru námestia. Miesta, kde sa križujú nástupné priestory so spomínanou organickou líniou, sú tvarovo a farebne premietnuté do dlažby. Upozorňujú tak človeka, že vstupuje do mestského uzla.

Dôležité trasy vedúce z rohu námestia sú zachované v adekvátnych rozmeroch, pričom trasa zo smeru od vlakovej stanice je vyzdvihnutá nielen vo svojej veľkorysej šírke, ale i vo zvýraznenom dlažobnom prevedení.

BEZPEČNOSŤ

V návrhu sme odstránili vysoké živé ploty, ktoré v niektorých častiach námestia lemovali cestu a vytvárali tak optické bariéry. Nami navrhovaná podrastová vegetácia naopak graduje obojstranne smerom do stredu zelenej plochy s maximálnou výškou do 1 metra, čím umožňuje očný kontakt všetkým návštevníkom námestia. Dynamickým striedaním výšok podrastu získavame polosúkromné zákutia na trávnikoch. Navrhujeme vyvetvenie pôvodnej stromovej vegetácie adekvátne k mestskému parteru (tzn. 3 m), čím sa pobytový priestor otvára vizuálne i z hľadiska bezpečnosti.

OSVETLENIE

Pôvodné osvetlenie námestia nespĺňa súčasné požiadavky na bezpečnosť a elimináciu svetelného smogu.

V návrhu pracujeme s osvetlením dvojakého charakteru. Prvým je nasvietenie fasád budov, ktoré sme poňali ako výrazový prostriedok, ktorý napomáha v nočných hodinách vymedziť priestor námestia, čím podporuje jeho charakter mestského uzlu. Súčasnú nasvietenie centrálnej dominanty námestia – lipového kvetu zdôrazňuje jedinečnosť tohto priestoru. Odras svetla sa zrkadlí na zvlnenej vodnej hladine tečúcej fontány.

Druhým je osvetlenie samotného otvoreného priestoru. V návrhu citlivo pracujeme so svetlom funkčným, vytvárajúcim bezpečie a využiteľnosť námestia i vo večerných hodinách. Výrazným osvetlením je podsvietená sklenená fasáda reštaurácie situovanej v hornej časti námestia. V návrhu počítame s ilumináciou kaviarne počas celej noci, v rámci čoho je mimo prevádzkových hodín zvnútra osvetlená iba sklenená fasáda a svetlo smeruje von do priestoru námestia. V priestore námestia sme v skupinách rozmiestnili lampy verejného osvetlenia. Dizajn týchto lúčok korešponduje s tvaroslovím kmeňov stromov, čím sme eliminovali rušivý efekt typických svietidiel verejného osvetlenia. Reflektory na jednotlivých lampách sú namierené do rôznych strán, avšak nie dohora, čím limitujú zbytočný priamy únik svetla z námestia.

MOBILIÁR

Pre komfortné využívanie námestia sme v celom priestore rozmiestnili rôzne typy sedacieho mobiliáru, ktoré umožňujú variabilné formy oddychu. Základným typom je pohodlná drevená lavička, umiestnená pozdĺž trás a v priestore definovanom ako nástupné plochy z okolitých inštitúcií. Lavičky vo väčšej koncentrácii navrhujeme v rozšírenej časti komunikácií, s výhľadom na živé centrum námestia. Vďaka tomu tak vzniká veľký amfiteáter, z ktorého je možné pohodlne sledovať napríklad koncert či iné podujatie na námestí. Naopak malý amfiteáter navrhujeme v centrálnej časti v podobe oblúkového dreveného plata. Svojím veľkorysým rozmerom, šírkou 1,5 m, ponúka priestor na ležanie, formálne i neformálne sedenie, či sedenie skupiny využívajúcej námestie na workshop. V čase keď je spustená fontána na námestí je tento sedací prvok blízko pri vode miestom vhodným na osvieženie sa dopadajúcimi kvapkami vody. Ďalšie platá sú vsadené do podrastových záhonov pod korunami stromov. Vhodné je i doplnenie priestoru námestia o mobilné drevené lehátka, s možnosťou uskladnenia a zapožičania v informačnom centre.

Súčasťou mobiliáru sú aj smetné koše triedeného odpadu v adekvátnej počte.

Hlavným príspevkom k informačnému systému s celomestským významom je návrh umiestnenia informačného centra do priestoru stavby vo vrchnej časti námestia. Nakoľko námestie je využívané ako trasa z vlakovej stanice, je vloženie tejto funkcie do jeho priestoru viac než vhodné. Orientáciu v mestskom priestore dopĺňujú citlivé informačné smerovníky v dlažbe, umiestnené na hlavných trasách námestia.

V rámci podpory bezpečnej cyklopravy v meste je celý priestor námestia vnímaný ako zdieľaný. Cyklostojany sú rozmiestnené pri hlavných vstupoch do budov, ich kapacita by mala byť predmetom dôkladného uváženia s ohľadom na dopravnú stratégiu Bratislavy. V rámci tejto diskusie je možné počítať i s využitím časti stavby pri informačnom centre ako požičovne či prístrešku pre bicykle.

UMENIE VO VEREJNOM PRIESTORE

Umenie je pre tento mestský priestor príznačné. Kovový, umelecky stvárnený lipový kvet vytvára identitu priestoru a v návrhu sa snažíme podporiť jeho mäkkú dominanciu, umožnením kontaktu s ním. Dva súčasné kamenné pamätníky sme umiestnili do blízkosti nového podrastového záhonu.

Ďalším umeleckým objektom, s ktorým počítame v navrhovanom priestore je diskutovaný pamätník 17. novembra. Navrhujeme jeho umiestnenie na stene reštauračného zariadenia.

Oproti trvalým formám umenia nesúcim pripomienky a odkazy na námestí je otvorená centrálna plocha námestia pozvánkou pre rôzne formy dočasných inštalácií a výstav. Do dlažby námestia je možné umiestniť systém úchytovej pre inštaláciu oporných systémov určených na vystavovanie.

UDRŽATEĽNOSŤ

V rámci návrhu sa snažíme využiť princípy hospodárenia s dažďovou vodou. Celá plocha námestia je spádovaná systémom miernych sklonov a širokých rigolov na okrajoch chodníkov do najnižšieho bodu v priestore, ktorý sa nachádza na južnom konci pri budove ministerstva. V tejto ploche je miernou terénnou modeláciou vytvorený biotop na zber dažďovej vody, ktorý sa systémom vrstiev priepustných materiálov a vhodne zvolenou vegetáciou zároveň stará o jej čistenie a filtrovanie. Voda stojaca v týchto terénnych modeláciách je pomaly prefiltrovaná do zberných nádrží. Z nich môže byť následne využitá na zavlažovanie.

Na princípy udržateľnosti nedbáme iba v oblasti ekológie. Všetky prvky sú v území navrhované za účelom pritiahnutia čo najväčšieho počtu návštevníkov čím sa prirodzene znižuje priestor na skrytý vandalizmus. Investícia mesta do pohodlného a kvalitného vybavenia a povrchov sa tak stáva premyslenou investíciou dlhodobej funkčnosti námestia.

Dôležitým prvkom udržateľnosti mestského priestoru je zeleň. V našom ponímaní návrhu námestia je jedným z hlavných priestorotvorných prvkov. V návrhu sme zachovali pôvodnú stromovú vegetáciu v maximálnej miere a jej počet sme navýšili o nové jedince umiestnené v priestore námestia. Tým priestor nadobúda ešte väčšiu dôležitosť na zlepšovaní mikroklímy mesta. Starostlivosť o zeleň, a to najmä podrastovú, zľahčuje i systém zbierania dažďovej vody.

FONTÁNA

Fontána Družby je jedným zo symbolov Bratislavy, jej ponechanie v priestore Námestia Slobody je nevyhnutné. Naš návrh odstránil všetky bariéry vystavané okolo fontány, aby tak umožnil Bratislavčanom priamy kontakt s ňou. Využitie vody zatriktívňuje priestor a umožňuje osvieženie v letných mesiacoch.

Ako v súčasnosti nefungujúci centrálny prvok námestia nesie odkaz dôležitosti vody v živote tohto priestoru. S jej uzavretím sa z námestia vytratil temer všetok spontánny život. Bohužiaľ jej prevádzkovanie je pre súčasnú dobu veľmi ťažko udržateľné. Preto sa v návrhu snažíme o sprostredkovanie vody menej nákladným spôsobom, ktorý však neuberie na efekte, ktorý voda prináša do priestoru, naopak ho zvýši svojim bezbariérovým vyhotovením. Všetky zvažujúce sa bazény sú nahradené jednou súvislou dláždenou plochou v miernom dvojpercentnom jednostrannom sklone. Tento sklon zabezpečí, že voda bude v systéme neustále pretekať. Voda sa na povrch dostáva vodnými stekmi umiestnenými v dlažbe a následne steká po miernych terénnych modeláciách s maximálnym relatívnym prevýšením 20 centimetrov a stráca sa v najnižšej časti

námestia, kde odteká naspäť do uzavretého systému vodných strekov. Druhý systém čiastočne napojený na vodné streky je obnovený systém centrálného kovového lipového kvetu, ktorý je možné spúšťať pri zvláštnych príležitostiach. Celý uzavretý systém v prípade pretečenia počas dažďu odteká v rigole na okraji chodníka do systému zberu dažďovej vody.

UŽÍVATELIA a BEZBARIÉROVOSŤ

Celý návrh námestia je riešený ako bezbariérová zóna. Navrhovaný mobiliár ponúka rôzne možnosti pobytu s prihliadnutím na požiadavky všetkých skupín obyvateľstva.

FINANČNÝ A ČASOVÝ MODEL REALIZÁCIE

Presný časový model realizácie by mal byť predmetom nadväzujúcej projektovej dokumentácie, v rámci tejto štúdie navrhujeme ideový časový koncept popisujúci život a využiteľnosť námestia v jednotlivých krokoch. V prvom kroku je počítané s odstraňovaním nevyhovujúcej drevitej vegetácie a drobných prvkov. Námestie zostáva v plnej súčasnej funkčnosti, otvára sa a pripravuje návštevníkov na zmenu jeho vnímania z rozdrobeného rozdeleného priestoru na jednotný prehľadný a otvorený priestor. V nadväzujúcom kroku je navrhované prevedenie veľkých stavebných úprav terénu a prestavbu vodného prvku položením novej dlažby a osadením mobiliáru. V tomto kroku je priestor námestia uzavretý. Stavebné úpravy je možné rozdeliť do viacerých fáz, upresnených v ďalšej dokumentácii, ktoré rozložia finančné náklady realizácie a obmedzia uzavretie priestoru. V ploche budúcej stavby kaviarne a informačného centra sú adekvátne umiestnené dočasné objekty občerstvenia a informácií (princíp pred Starou tržnicou) ktoré tento priestor aktivizujú a zabezpečujú život celému námestiu. V treťom kroku je navrhované vybudovanie stavby v hornej časti námestia, v ktorej bude umiestnené informačné centrum ako aj kaviareň/reštaurácia.

ZAVÄZNÉ ARCHITEKTONICKÉ A TECHNICKÉ LIMITY

Po preskúmaní súčasného umiestnenia kaviarne a reštaurácie v dolnej časti námestia sme dospeli k záveru, že v ideovej štúdií hľadajúcej ideálny vzhľad a funkčné usporiadanie námestia je potrebné toto zázemie premiestniť do vrchnej časti priestoru, vyššie vo svahu. V tomto umiestnení by nový objekt ponúkal atraktívny nadhľad na centrálnu plochu námestia. Nakoľko človek sediaci v kaviarni sa stáva divákom mestského života je toto umiestnenie logicky najvhodnejšie. Hoci navyšuje predpokladanú investíciu na realizáciu projektu, tento krok by mal nezmernú hodnotu pre posilnenie života na námestí.